

Nieuwsbegrip Extra

Met enige regelmaat ontwikkelt Nieuwsbegrip in opdracht van bedrijven of maatschappelijke organisaties een speciale themales. Bedrijven die ons vragen om zulke lessen te ontwikkelen, doen dit vaak in het kader van 'maatschappelijk verantwoord ondernemen'. Ideële organisaties brengen via de les het maatschappelijke onderwerp waarop zij zich richten onder de aandacht. De Nieuwsbegrip Extra-lessen worden mogelijk gemaakt door financiering van de externe opdrachtgever. De inhoud van de lessen wordt echter ontwikkeld door en valt volledig onder verantwoording van de Nieuwsbegripredactie.

Handleiding Nieuwsbegrip over Ganzenmarkt Coevorden, niveau AA**Vooraf**

Deze les is ontwikkeld in samenwerking met Stichting Ganzenmarkt Coevorden. Stichting Ganzenmarkt wil aandacht vragen voor de Ganzenmarkt in Coevorden. De Ganzenmarkt is een jaarlijks terugkerend feest dat op de tweede maandag van november wordt gehouden. Het feest heeft een historische achtergrond en bestaat sinds 1962 als folkloristisch feest. Het jubileumjaar 2022 is de aanleiding om de traditionele Ganzenmarkt onder de aandacht te brengen. De les is zo geschreven dat deze elk jaar gegeven kan worden.

Via deze Nieuwsbegrip Extra-les worden de leerlingen geïnformeerd over de traditionele Ganzenmarkt in Coevorden. In de les wordt verteld over de belangrijke rol die ganzen al lang spelen in *Ganzenstad Coevorden* en er wordt aandacht geschonken aan de geschiedenis van de Ganzenmarkt en de bijbehorende tradities. Ook is er aandacht voor hoe de Ganzenmarkt er nu uitziet en welke activiteiten er te doen zijn.

Meer weten over de Ganzenmarkt Coevorden? Kijk op www.ganzenmarktcoevorden.nl.

Lesoverzicht

Onderwerp	<i>Ganzenmarkt Coevorden</i> Deze les sluit aan bij de Ganzenmarkt die wordt gehouden in november. Maar de les kan ook heel goed op een ander moment in het jaar gegeven worden.
Lesdoel	De leerlingen lezen de tekst actief aan de hand van sleutelvragen. Ook bedenken ze zelf vragen bij de tekst. Verder maken ze een 'wat hoort bij wat'-schema, voor een beter begrip van de tekst.
Leesdoel	De leerlingen kunnen vertellen waarom Coevorden 'Ganzenstad' als bijnaam heeft, wat de geschiedenis is van de Ganzenmarkt en wat de verschillen zijn tussen de Ganzenmarkt van vroeger en de Ganzenmarkt van nu. Ook weten ze welke dingen er nu op de Ganzenmarkt te doen zijn.
Opdracht 1	Voorspellen en woorden voorbereiden
Opdracht 2	Actief lezen, vragen stellen en sleutelvragen beantwoorden
Opdracht 3	Sleutelschema: wat hoort bij wat?
Opdracht 4	Een vragenspel over de tekst maken
Opdracht 5	Woorden uitbeelden (extra opdracht)
Opdracht 6	Een (mini)ganzenbordspel maken en er vragen/opdrachten voor bedenken (extra opdracht)
Functioneringsniveau	Functioneringsniveau begrijpend lezen E3-M4

Materiaal

Voor elke leerling:

- de tekst *Ganzenmarkt: feest in Coevorden!* (niveau AA);
- bijbehorende opdrachten voor niveau AA;
- **voor opdracht 5:** woordkaartjes (achterin deze handleiding).
- **voor opdracht 6:** voor elk groepje een kopie van het spelbord voor het ganzenbordspel (eventueel op A3-formaat); zie werkblad achterin deze handleiding. Zorg ook voor pionnen (of materiaal om zelf pionnen te maken) en dobbelstenen.
- voor abonnees van Nieuwsbegrip: de woordhulp (op de website bij Basismateriaal).

Woordenschat (NB met deze woorden zijn geen online-oefeningen beschikbaar):

de provincie	= een deel van een land met een eigen hoofdstad. Nederland heeft 12 provincies.
de bijnaam	= niet de echte naam, maar mensen noemen het zo
ganzen drijven	= ervoor zorgen dat de ganzen voor je uit naar een bepaalde plek lopen
de droogte	= de lange tijd dat het heel droog is en er te weinig water is
het gebied	= het stuk land
zielig	= iemand die zielig is, heeft pijn of verdriet. Het is niet fijn.
de verkiezing	= het kiezen van wie je de beste vindt

Opdrachten**Toelichting****Actief lezen en sleutelvragen**

In de basislessen van Nieuwsbegrip ligt de nadruk op het onderdeel Actief lezen. Onder actief lezen verstaan we het lezen van de tekst in drietallen, waarbij leerlingen in interactie met elkaar bespreken waar de tekst over gaat. Hierbij zijn ze gericht op de inhoud. Bij het actief lezen is het de bedoeling dat de leerlingen voorspellen, onduidelijkheden ophelderen en zelf vragen stellen. Hiervan maken ze notities op het werkblad Actief lezen. De sleutelvragen stimuleren leerlingen om verbanden te doorzien, afleidingen te maken en de tekst samen te vatten. Deze activiteiten zijn erop gericht de leerlingen te ondersteunen in het vormen van een mentaal plaatje van de tekst.

Werkwijze

- Introduceer het onderwerp klassikaal. Wat weten de leerlingen van het onderwerp? Wat verwachten ze in de tekst te lezen?
- Geef de leerlingen het gegeven leesdoel en bespreek de uitleg over *Vragen stellen*.
- Leerlingen die dat aankunnen gaan zelfstandig aan de slag. Zij werken (indien mogelijk) in drietallen met de tekst en de sleutelvragen en maken daarna een 'wat hoort bij wat'-schema bij de tekst (opdracht 3). Bij opdracht 4 bedenken de leerlingen vragen bij de tekst voor een vragenspel en spelen ze dit spel.
- Begeleid zelf een instructiegroepje. Maak daarbij gebruik van de modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen. De leerlingen kunnen daarnaast de woordhulp gebruiken. Laat de leerlingen na verlengde instructie zelf werken aan opdracht 3 en 4. Opdrachten 5 en 6 zijn extra opdrachten. Bedenk van tevoren welke van deze opdrachten je kiest (mag uiteraard ook allebei) en kijk daarbij naar wat er mogelijk is en wat jouw klas aankan.
- Nabespreking: check of lesdoel en leesdoel bereikt zijn. Controleer de antwoorden van de leerlingen en bespreek waar ze moeite mee hadden.

OPDRACHT 1

klassikaal/
drietallen

Voorspellen en woorden voorbereken

1. Introduceer het onderwerp klassikaal. Hebben de leerlingen wel eens van de Ganzenmarkt gehoord? Wat gebeurt er op een Ganzenmarkt? Weten de leerlingen waar Coevorden ligt? (Laat dit even zien op de kaart van Nederland.) Wat denken de leerlingen dat ze in de tekst zullen gaan lezen?
2. Behandel de woorden uit de tekst die technisch lastig zijn. Lees de woorden een keer voor, laat de leerlingen ze dan (hardop) voor zichzelf lezen en laat hen vervolgens hardop in koor lezen.

OPDRACHT 2

Actief lezen, vragen stellen en sleutelvragen beantwoorden

1. Geef uitleg over de werkwijze bij Actief lezen en over het stellen van vragen bij de tekst. Bespreek de leesdoelen. Vertel ook wat het leesdoel is. **Leesdoel:** De leerlingen kunnen vertellen hoe het komt dat Coevorden ook wel 'Ganzenstad' heet, wat de geschiedenis van de Ganzenmarkt is en weten wat er tegenwoordig tijdens de Ganzenmarkt in Coevorden gebeurt.
2. Werk klassikaal of in groepjes bij het lezen van de tekst. Maak gebruik van onderstaande modeltekst, de sleutelvragen en de hulpvragen.
3. De leerlingen gaan daarna zelfstandig aan de slag. Bespreek klassikaal de antwoorden op de sleutelvragen.

Modelen

Modeltekst

Modelen van de inleiding m.b.t. actief lezen en vragen stellen:

Zeg bijvoorbeeld het volgende: *De titel van de tekst is: **Ganzenmarkt: feest in Coevorden!** Als ik de titel lees, is de Ganzenmarkt een feest. Maar waarom is een markt een feest? Op een markt kun je spullen kopen. Zou je op de Ganzenmarkt dan ganzen kunnen kopen? Maar wie doet dat nu? Of is het misschien de naam van een straat? Ik weet dat er in Utrecht een straat is die Ganzenmarkt heet. En ook in het dorp Ootmarsum. Misschien dus ook in Coevorden?*

*Ik kijk nu naar de foto's bij de tekst. Op de eerste foto zie ik kinderen staan die een beetje ouderwetse kleren aanhebben, kleren van vroeger. Ik lees wat er bij de foto staat: **Jurrian, Eden en Yena wonnen in 2021 een prijs op de Ganzenmarkt in Coevorden.** Ik zie ook dat ze een gans van hout of karton vasthouden. En er staan mensen te kijken. Ik denk dat de Ganzenmarkt dus wel een soort feest is. En er is dus ook een wedstrijd. Op bladzijde 2 van de tekst zie ik nog een plaatje van Ganzenmarkt Coevorden. Er staat verder niks bij. Ik denk dat dit een soort logo is van het feest. Ik ben wel benieuwd wat de tekst me gaat vertellen. Ik kijk eerst even naar de kopjes van de tekst. Die zeggen al een beetje waarover de tekst zal gaan. Het eerste kopje heet **Ganzenstad**. Misschien wordt de plaats Coevorden door dat feest met ganzen ook wel Ganzenstad genoemd? Ik lees het straks wel. Het volgende kopje is: **Ganzenmarkt vroeger**. De tekst gaat over de Ganzenmarkt. Misschien was het vroeger anders dan nu? Ik denk dat dit stukje dan gaat over hoe de Ganzenmarkt lang geleden was. Ik kijk even naar het volgende kopje. Daar staat **Ganzenmarkt nu**. In dat stukje zal ik dan denk ik wel lezen over wat er veranderd is aan de Ganzenmarkt en hoe het dan nu is. Het laatste stukje heet: **Feest**. Nou, dat is niet zo moeilijk. In denk dat dat stukje gaat over hoe het feest in Coevorden wordt gevierd. En misschien lees ik daar ook wel wanneer dat feest is. Misschien kan ik er wel naartoe!*

*Ik ga nu de inleiding lezen. **In november is het feest in Coevorden.** Aha, hier staat al wanneer het feest is. In november! Dat is al bijna! Ik lees verder. Maar waarom is er feest? Ik lees verder. **Want het is dan Ganzenmarkt.** Ah, nu weet ik het. Er is feest in november omdat het dan Ganzenmarkt is. Het woordje 'want' geeft aan dat er een reden wordt gegeven. De reden dat er feest is, is omdat het Ganzenmarkt is. Maar wat voor feest zou het zijn? Ik lees snel verder. **De Ganzenmarkt bestaat al 60 jaar.** Zo, dat is al best lang. Zou het feest nu nog precies zo zijn als 60 jaar geleden? Ik lees weer*

verder. **Vroeger was de Ganzenmarkt echt een markt, maar nu is het vooral een feest.** Ah, vroeger was het dus echt een markt. Ik denk dat het dan een markt was met ganzen. Nu is het dus een feest. En je kan dus iets winnen, want dat staat bij de foto. Ik denk dat ik er straks in de tekst meer over zal lezen.

Wat hebben jullie mij horen doen? Ik dacht hardop na over de tekst. Ik stelde ook vragen aan mezelf. Dat helpt bij het begrijpen van de tekst. Ik heb ook gekeken naar woorden die ik moeilijk vond. Ik probeerde erachter te komen wat die woorden betekenden.

Laat een van de leerlingen hardop denkend het volgende stukje lezen.

Leg uit: *als je in je groepje actief aan het lezen bent, ga je ook de vragen bij de tekst bespreken.*

Let op: De hulpvragen bij de sleutelvragen op de volgende bladzijde zijn bedoeld als extra aanwijzingen bij de sleutelvragen. Gebruik de hulpvragen alleen als deze relevant zijn voor de leerlingen. Als de leerlingen de sleutelvraag direct kunnen beantwoorden is een hulpvraag waarschijnlijk niet nodig.

Sleutelvragen en hulpvragen

Inleiding

Sleutelvraag 1: Wanneer is er feest in Coevorden? En waarom is het feest?

Hulpvraag 1a: Lees regel 1 tot en met 3. In welke maand is het feest in Coevorden?

Hulpvraag 1b: Lees regel 2 en 3 nog een keer. Let op het woord **Want** in regel 2. Dit woord zegt: Let op!

Nu ga je lezen waarom iets zo is. Er wordt nu een reden gegeven. Waarom is er feest? (verbanden)

Ganzenstad

Sleutelvraag 2: Waarom heeft Coevorden als bijnaam 'de Ganzenstad'?

Hulpvraag 2a: Wat betekent het woord 'de bijnaam' in regel 9? (opheldereren van onduidelijkheden)

Hulpvraag 2b: Lees regel 10 en 11. Let op het woord **Want** in regel 10. Dit woord zegt: Let op! Nu ga je lezen waarom iets zo is. Er wordt nu een reden gegeven. Waarom heet Coevorden ook wel 'de Ganzenstad'? (verbanden)

Ganzenmarkt vroeger

Sleutelvraag 3: Wat was de taak van de ganzenhoedsters?

Hulpvraag 3: Lees regel 19 tot en met 22 nog eens. Wat deden de ganzenhoedsters met de ganzen?

Waar gingen ze naartoe?

Sleutelvraag 4: Waarom stopte de Ganzenmarkt?

Hulpvraag 4a: Lees regel 23 en 24 nog eens. Waarom waren er steeds minder ganzen in het gebied waar Coevorden ligt?

Hulpvraag 4b: Let op het woord **daarom** in regel 25. Dit woord zegt: Let op! In het stukje voor deze zin is gezegd waarom iets zo is. Lees een stukje terug. Hoe komt het dat de Ganzenmarkt stopte? (verbanden)

Ganzenmarkt nu**Sleutelvraag 5: Wat is waar over de Ganzenmarkt nu?**

Hulpvraag 5a: Lees regel 27 tot en met 30 nog eens. Wanneer is het feest van de Ganzenmarkt bedacht?

Hulpvraag 5b: Lees regel 30 tot en met 33 nog eens. Wie worden bedoeld met **Ze** in regel 32? Naar wie verwijst **Ze**? Wie droegen dan kleren van vroeger? (verbanden)

Hulpvraag 5c: Lees regel 33 tot en met 38 nog eens. Wat gaat er nu anders met de ganzen?

Feest**Sleutelvraag 6: Wat is er allemaal te doen bij het feest van de Ganzenmarkt? Noem drie dingen.**

Hulpvraag 6a: Lees regel 40 tot en met 42 nog eens. Wat voor verkiezing is er tijdens het feest?

Hulpvraag 6b: Lees regel 42 tot en met 46 nog eens. Let goed op de woorden **en** (in regel 42 en 45) en **ook** (in regel 43 en 45). Deze woorden zeggen: Let op! Er worden nu allemaal dingen genoemd die er ook bij horen. Er wordt in dit stukje een opsomming gegeven van meerdere dingen die bij het feest horen. (verbanden)

Na het lezen**Sleutelvraag 7: Zou jij naar de Ganzenmarkt in Coevorden willen gaan? Waarom?**

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 3

klassikaal/
drietallen

Sleutelschema

wat hoort bij wat-
schema

Sleutelschema: een wat hoort bij wat-schema maken

Laat de leerlingen in groepjes werken. Ze trekken lijnen en geven zo aan welke dingen bij de Ganzenmarkt van vroeger horen en welke dingen bij de Ganzenmarkt van nu. Als iets bij beide Ganzenmarkten hoort, trekken de leerlingen twee lijnen. Bespreek de ingevulde schema's klassikaal na.

Antwoorden: Zie **antwoorden** achteraan deze handleiding.

OPDRACHT 4

drietallen/
klassikaal

Een vragenspel over de tekst maken

De leerlingen bedenken zelf vragen over de tekst en wisselen die met elkaar uit. Op die manier kunnen ze elkaars vragenspel spelen. Voor het vragenspel zouden ze onder andere de vragen die zij bij opdracht 2 bedacht hebben kunnen gebruiken, als ze daar de antwoorden op weten.

OPDRACHT 5

klassikaal

Woorden uitbeelden (extra opdracht)

Verdeel de klas in twee teams. Lees klassikaal de uitleg van het spel en ga na of de regels voor iedereen duidelijk zijn. Speel dan het spel en laat de teams om de beurt een woord uit de tekst uitbeelden. Gebruik de woordkaartjes die achterin deze handleiding staan, of schrijf kies zelf woorden uit de tekst (of laat de leerlingen dat doen).

OPDRACHT 6drietallen/
klassikaal**Een ganzenbordspel maken (extra opdracht)**

Bespreek de opdracht. De leerlingen maken in groepjes een (mini)ganzenbordspel. Geef de leerlingen een kopie van het werkblad met het speelbord. De leerlingen bedenken zelf vier 'opdrachtvakjes' en bedenken vragen en/of opdrachten die je moet doen als je op zo'n vakje terecht komt.

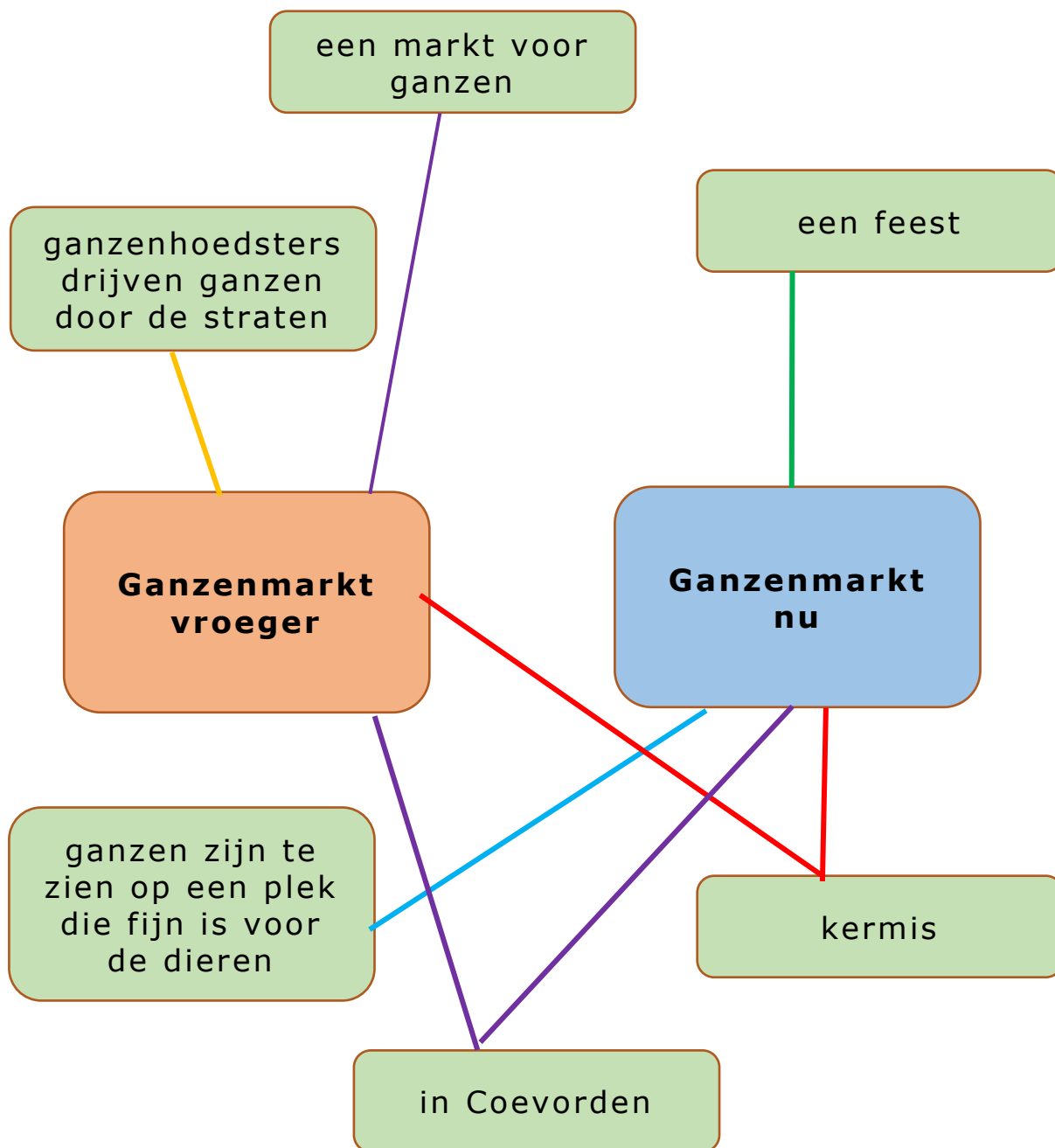
Laat de groepjes na afloop hun ganzenbordspel spelen. De groepjes kunnen eerst hun eigen spel spelen en daarna kunnen de leerlingen het spel van een ander groepje spelen. Bespreek ook na hoe deze opdracht is verlopen. Welke tops en tips geven de leerlingen elkaar voor het spel?

Antwoorden

OPDRACHT 2 Sleutelvragen

Tijdens het lezen	
Inleiding	1. Wanneer is er feest in Coevorden? En waarom is het feest? <i>Het is feest in november. Het is feest omdat het dan Ganzenmarkt is.</i>
Ganzenstad	2. Waarom heeft Coevorden als bijnaam 'de Ganzenstad'? <i>A. De boeren die vroeger in Coevorden woonden, hadden veel ganzen.</i>
Ganzenmarkt vroeger	3. Wat was de taak van de ganzenhoedsters? <i>B. De ganzenhoedsters letten goed op dat de ganzen niet wegliepen als ze naar de markt liepen. De boeren konden daarna de ganzen verkopen.</i> 4. Waarom stopte de Ganzenmarkt? <i>B. Er was steeds minder water in de buurt van Coevorden, dus er leefden minder ganzen. Er was geen markt meer nodig.</i>
Ganzenmarkt nu	5. Wat is waar over de Ganzenmarkt nu. Zet een kruisje voor drie zinnen die waar zijn. <i>- De Ganzenmarkt als feest is bedacht in 1962. - Vroeger dreven ganzenhoedsters bij het Ganzenmarkt-feest ganzen door de winkelstraten. - Nu zijn bij het Ganzenmarkt-feest de ganzen op een plek die fijn is voor de dieren.</i>
Feest	6. Wat is er allemaal te doen bij het feest van de Ganzenmarkt? Noem drie dingen. <i>Er is een verkiezing van de beste ganzenhoeder en ganzenhoedsters. / Er is vuurwerk. / Er zijn optredens met muziek. / Er is een hardloopwedstrijd door de stad, de Ganzenloop. / Er is kermis.</i>
Na het lezen	
	7. Zou jij naar de Ganzenmarkt in Coevorden willen gaan? Waarom? <i>Eigen antwoord.</i>

OPDRACHT 3

Opdracht 5: Woorden uitbeelden (woordkaartjes)

de markt	het feest
de ganzenhoedster	de gans
de stad	de boer
ganzen drijven	ganzen verkopen
het optreden	de Ganzenloop
de kermis	het vuurwerk

Werkblad: Spelbord Ganzenbordspel

